

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Meșină
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cho.
Editura Tipo MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889
ISSN-L 2734 -6889

Remember: o vizita la muzeul „Iosif Vulcan”

George ROCA

În urmă cu câteva luni am vizitat Oradea, orașul copilăriei mele. L-am găsit mai curat, mai vesel și mai emancipat. Oamenii locului se bucură în continuare de accesul la cultură, reprezentat prin așezăminte de tradiție, precum trei teatre, o filarmonică, nenumărate cinematografe, muzee, galerii de artă, biblioteci. Universitatea din Oradea este binecunoscută atât în țară cât și dincolo de hotarele perimetrului național, de unde mulți studenți vin să studieze. Pe stradă se vorbește frecvent nu numai româna și maghiara, ci și germana, engleza și franceza, subliniind tradiționala imagine cosmopolită a vechiului târg. De asemenea în oraș funcționa bine cunoscuta Academie de Științe, Literatură și Arte (ASLA), care la numai 12 ani de la înființare avea o armată de membri de valoare, literați, artiști, oamenii de știință, dascăli universitari, personalități marcante din peste 30 de țări ale lumii. Pe parcursul istoriei, orașul a fost cunoscut sub mai multe nume, precum Varadinum – denumire latină rămasă încă din 1584, care mai apoi s-a transformat ba în Oradea Mare, ba Grosswardein, ba Nagyvárad, ca apoi să se oprească la toponimul simplificat, Oradea.

Am ținut să subliniez calitățile culturale acestei urbi deoarece încă din vechi timpuri în creuzetul acesteia s-a produs o cultură de calitate. Pe aici s-au perindat mulți oameni de seamă, care și-au însemnat trecerea cu urme de aur pe *floasterul* (caldarâmul) orașului de pe malul Crișului Repede. Pe aici și-a primblat pașii debutului Mihai Eminovoci, un tânăr poet

de 16 ani care mai târziu a devenit luceafărul poeziei românești. Abia sub poezia „De-aș avea”, publicată în revista locală „Familia” (nr. 6, la 25 februarie/9 martie 1866) semnătura acestuia devine „Mihai Eminescu”, primind astfel botezul literar al directorului revistei, orădeanul Iosif Vulcan, persoană cunoscută în epocă pentru actele de mecenat și pentru atașamentul la idealurile naționale ale românilor din Austro-Ungaria.

Debutul lui Mihai Eminescu în revista „Familia” a fost urmat în același an, la 15/27 mai, de apariția poeziei „O călărire în zori”. La 16/29 iulie i-a mai apărut „Din străinătate”, iar la 14/26 august „La Bucovina”. A urmat la 11/23 septembrie „Speranța”, iar la 16/28 octombrie „Misterele nopții”. În cinci numere consecutive din octombrie și noiembrie, „Familia” l-a mai publicat pe Eminescu și ca traducător, cu nuvela „Lanțul de aur”, tradusă după suedezul Adam Onkel. Mulți poeții și scriitorii români au fost promovați și ajutați de marele Vulcan, la rândul său un mare producător de literatură de calitate. Printre aceștia Vasile Alecsandri și George Coșbuc. Revista „Familia” a fost mărturie a unor evenimente importante: războiul pentru independență și mișcarea memorandistă. Pentru meritele sale, Iosif Vulcan,

a rămas înscris în cartea de aur a orașului Oradea, fiind cinstit precum se cuvine, cu o statuie, o stradă și un muzeu care îi poartă numele.

Muzeul memorial „Iosif Vulcan” a fost inaugurat în anul 1965 cu prilejul organizării festivităților de aniversare a unui veac de la apariția revistei „Familia”. Este situat în centru orașului pe o stradă cu același nume, foarte aproape de malul Crișului Repede, de care îl desparte doar un mic parc unde se află și statuia marelui cărturar român. Clădirea a fost construită pe la sfârșitul secolului al XIX-lea, fără etaj, doar cu un subsol boltit, posibil la origine, fostă cramă a casei, unde funcționează în prezent un mic teatru-restaurant, „Evergreen”, proprietatea talentatului actor orădean Daniel Vulcu și unde joacă actorii renumitei trupei „Iosif Vulcan”. În această sală l-am admirat în toamna anului 2003, în cadrul Festivalului de Teatru Scurt, pe Florin Piersic Jr. (laureat al premiului UNITER) într-un spectacol de zile mari numit „Sex, Drugs & Rock and Roll” de Eric Bogossian.

Atunci am aflat că edificiul principal este destinat în exclusivitate muzeului. Aceasta se compune dintr-un vestibul, cinci săli expoziționale și dependințe. Încăperile au găzduit în perioada 1896-1906, locuința lui Iosif Vulcan și redacția revistei „Familia”.

Prima sală cuprinde documente care ilustrează viața și activitatea editorului. Acolo vom face cunoștință cu scrieri despre locul unde s-a născut acesta, despre familia sa și școlile urmate. Într-o vitrină vom găsi informații relevante cu privire la activitatea sa publicistică, începuturile editării revistei „Familia”, cărți publicate, printre care lucrarea istorică „Panteonul Român”, volumul de poezii „Lira mea”, romanul „Ranele națiunii”, piese de teatru, note și comentarii literare, marturii importante al evenimentelor istorice ale acelor vremuri, precum războiul de independență. Într-o altă vitrină vom găsi o seamă de informații despre acțiunea memorandistă care a avut loc în Transilvania și Banat, între anii 1887-1895, mișcare care a dus o luptă viguroasă împotriva politicii de deznaționalizare a românilor de către autoritățile maghiare. Printre semnatarii memorandumului (scris în trei limbi și depus la 1 iunie 1892 la cancelaria Curții imperiale din Viena) îi recunoaștem pe George Pop de Băsești, Vasile Lucaciu, Septimiu Albani, Iuliu Coroianu, Ioan Rațiu și alții.

În cele trei săli dinspre stradă se află expus mobilier original din locuința familiei Vulcan, precum un birou din lemn de esență nobilă cu entarsii, scaune stil, canapele și obiecte de epocă, sfeșnice, un orologiu de perete, tablouri, rame cu fotografii și gravuri și bineînțeles faimoasa pălărie țilindru, jobenul editorului revistei „Familia”.

Ultima sală a muzeului este organizată cu precădere ca sală de documentare, oferind însă și elemente expoziționale: imagini din vechile tipografii orădene și documente referitoare la cele trei serii interbelice ale revistei „Familia”, precum și la actuala serie a revistei – ce-a de-a treia. Tot aici își are biroul custodele muzeului, profesor universitar dr. Blaga Mihoc, scriitor și istoric, care împreună cu muzeograful Sebastian Sășeanu și supraveghetoare Rodica Toderaș au grijă de buna funcționare a importantului lăcaș de cultură.

Am avut privilegiul ca în această perioadă să fie organizată o microexpoziție de gravură și desene. După cum mi-au relatat gazdele, aceasta este începutul unui ciclu cu ilustrații variate din vechea serie a Revistei „Familia”, surprinzând 32 de portrete de bărbați politici, oameni de cultură, figuri din epoca Romantismului, alături de obiecte din epoca respectivă.

Anul 2005 a fost important pentru revista „Familia”, deoarece s-au împlinit 140 de ani de la întemeierea acesteia, 40 de ani de la pornirea celei de-a V-a serii (care se continuă și în prezent) și 125 de ani de la apariția ei la Oradea. În prezent faimoasa publicație își continuă apariția la Oradea sub conducerea unui comitet de redacție avându-l în fruntea sa pe poetul Ioan Moldovan. Consider că revista își păstrează aceeași valoare care a avut-o pe parcursul timpului chiar dacă acum îmbracă haina modernă a secolului XXI.

Nu am putut să închei această prezentare fără să evidențiez două monumente închinare lui Iosif Vulcan. Acestea sunt: frumoasa statuie sculptată din marmură albă așezată în părculețul din vecinătatea muzeului și monumentul funerar din cimitirul orășenesc, locul unde se odihnește marele dispărut, adevărată filă de istorie care prezintă un ultim omagiu celui care a condus timp de 43 de ani revista „Familia”.